

Agnieszka Jastrzębska, Sonia Dynarska
(Warszawa, Odessa)

RECENZJA NA UKRAIŃSKI PODRĘCZNIK
DO NAUKI JĘZYKA POLSKIEGO:

**Войцева О. А., Буцацька Т. Г. Польська мова:
підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних
закладів з навчанням українською мовою
(5-й рік навчання).** –

Чернівці : Букрек, 2013. – 224 с. : з іл. (Рекомендовано
Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
(наказ № 10 від 04.01.2013 р.)

Podręcznik „Język polski” klasa 5. dla szkół ogólnokształcących z ukraińskim językiem wykładowym (5. rok nauki) zalecany przez Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy, którego autorkami są Helena Wojcewa i Tatiana Buczacka, został napisany z uwzględnieniem współczesnego podejścia do nauki języków obcych, a także aktualnych badań kognitywnych i pragmatycznych poziomu specyfiki językowej.

Koncepcja podręcznika skierowana jest na: 1) priorytetowy rozwój linii komunikacyjnej w nauce, w celu ukierunkowania afektywnej (stanu emocjonalnego) i kognitywnej (poznania świata) działalności uczniów; 2) na indywidualizm ucznia; 3) rozwój nawyków i wiedzy korzystania z środków językowych w procesie komunikacji; 4) zastosowanie indywidualnych i zbiorowych form nauki; 5) stopniowe wdrażanie materiału w nauce.

Zgodnie z koncepcją, nauka języka polskiego jest ukierunkowana na rozwój indywidualnych zdolności uczniów, ich wiek, tempo przyswajania materiału. Ćwiczenia skierowane są na następujące formy pracy: indywidualną, w parach i grupie. Stworzenie sytuacji komunikacyjnych, zaproponowanych w podręczniku, sprzyjają zarówno wzajemnej pomocy w grupie, jak i rozwojowi samodzielności każdego ucznia.

Budowa podręcznika zapewnia wprowadzanie pojęć lingwistycznych, informacji i definicji, które powinien znać uczeń poznający język polski. Wiadomości te są podstawą do formowania prawidłowego widzenia struktury języka polskiego i pomagają zdobyć wiedzę z zakresu literatury.

Podręcznik posiada 7 rozdziałów:

1) „*Powtórzenie*” (strony 6–24), które pozwala na utrwalenie oraz przypomnienie wiadomości zdobytych w latach poprzednich.

2) „*Fonetyka*” (strony 26–42) – w tym rozdziale autorki skupiają się przede wszystkim na ćwiczeniach związanych z poprawną wymową polskich głosek, wyjaśnieniu zasad prawidłowej wymowy samogłosek nosowych czy miękkich oraz poprawnym akcentowaniu polskich wyrazów.

Przedstawione są również definicje związane z głoską, literą oraz upodobnieniami. W ten sposób uczeń zdobywa nie tylko potrzebną wiedzę z zakresu języka, którego się uczy, ale jest w stanie zastosować ją również w ćwiczeniach utrwalających, a także praktycznych.

3) Rozdział „*Leksyka. Frazeologia*” (strony 44–76) składa się z trzech tematów, które poświęcone szeroko rozumianej kulturze ludowej Polski, a także frazeologii, która sprawia uczącym się najwięcej trudności.

Oczywiście wynika to z samej specyfiki frazeologizmów, ale autorki podręcznika w przyjemny, zabawny oraz uporządkowany sposób wprowadzają polskie związki frazeologiczne, podając jednocześnie ich znaczenie i wprowadzając ich typologię.

4) Niewątpliwie wiedza gramatyki języka polskiego jest potrzebna do tego, aby poprawnie posługiwać się językiem, dlatego w podręczniku nie pominięto również *słowotwórstwa* (strony 78–92).

Autorki w ciekawy sposób zapoznają czytelnika z mechanizmem budowy polskich wyrazów. Jest to niezbędna wiedza, ponieważ dzięki niej łatwiej uniknąć błędów językowych, związanych z nieprawidłową budową wyrazu. Wszystkie wprowadzone zagadnienia teoretyczne znajdują swoje zastosowanie w ćwiczeniach, które jeszcze dokładniej przedstawiają specyfikę polskiego słowotwórstwa.

5) Rozdział „*Morfologia*” (strony 94–172) poświęcony jest przede wszystkim częściom mowy, ich deklinacji czy koniugacji. Materiał

został dokładnie przemyślany oraz wprowadzony w taki sposób, aby wzbudzić zainteresowanie ucznia.

Niezwykle ważnym staje się uporządkowany sposób wykładania wiedzy przez autorki podręcznika. Zgromadzony przez nie materiał jest podawany szczegółowo, precyzyjnie i bez pośpiechu, tak aby uczeń mógł, w swoim tempie, zrozumieć funkcje części mowy oraz ich odmianę.

6) W rozdziale zatytułowanym „*Składnia*” (strony 174–188) autorki podręcznika przedstawiają części zdania oraz ich funkcje, klasyfikacje wypowiedzi, różnice między mową zależną a niezależną. Również w tym rozdziale zdobyta wiedza zostaje zastosowana w praktyce.

7) Rozdział „*Ortografia*” (strony 190–220) przedstawia nie tylko zasady polskiej pisowni, ale również wprowadza polskie zagadnienia kulturowe. Dzięki temu uczący się ma możliwość ćwiczenia poprawnej pisowni, ale także zrozumienia specyfiki polskich świąt.

Podręcznik wyróżnia się przemyślanym podaniem materiału, wyszukany smakiem w doborze tekstów (są tu ludowe i autorskie bajki i baśnie, wiersze Adama Mickiewicza, Marii Konopnickiej, Juliana Tuwima, Jana Brzechwy, Czesława Janczarskiego, Jana Twardowskiego, ciekawe opowiadania, dialogi). Teksty znajdujące się w książce powiązane są z polską literaturą, historią i kulturą, na przykład, w temacie 17 „*Sławni Polacy*” przedstawiono następujące postacie: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Jana Pawła II, Marii Skłodowskiej-Curie, a także reżysera filmowego Andrzeja Wajdy. Warto podkreślić, że w podręczniku zwrócono szczególnie uwagę na socjokulturowy aspekt, bez którego nie można poznawać kultury Polski.

W podręczniku „*Język polski*” znajdują się łatwo przyswajane dla uczniów klasy piątej teksty nawiązujące do historii i kultury polskiego narodu, materiały folklorystyczne (wyliczniki, gry dla dzieci, kolędy, frazeologizmy i przysłowia, krzyżówki, rozsypanki wyrazowe, rebusy, zagadki), a także tytuły znanych polskich książek, nazwiska znanych polskich pisarzy i poetów (Jarosława Iwaszkiewicza, Czesława Miłosa, Janusza Korczaka – ten ostatni w ciekawym porównaniu ze znanym ukraińskim pedagogiem Wasylem Suchomlińskim). Ciekawa informacja o specyfice życia Polaków, ich tradycjach, systemie wartości zawar-

ta w podręczniku może zainteresować i pomóc nauczycielowi formować motywację do nauki języka polskiego wśród uczniów.

Podręcznik mieści materiały do powtórki, poszerzenia wiadomości z ortoepicznych i gramatycznych norm języka polskiego. Warto również zauważyć, że ćwiczenia z rozwoju mówienia, a także teksty przeznaczone do czytania są ściśle powiązane z formowaniem nawyków wyraźnego czytania (tematy „Moja szkoła – droga do wiedzy”, „Książka – mój najlepszy przyjaciel”, „Kto komu jest bliski?”, „Nasze mieszkanie”, „Świat moich zainteresowań” itp.).

Szczególnie charakterystyczny dla recenzowanego podręcznika jest system ideograficznych, a tym samym, zrozumiałych dla ucznia i dających się łatwo zapamiętać znaków umownych, które kierują go na typy zadań: „proszę zapamiętać”, „mów poprawnie”, „praca pisemna”, „praca ustna”, „praca w parach”, „praca w grupie”, „wiem więcej” itp.

Ponadto warto zwrócić również uwagę na szatę graficzną podręcznika. Niewątpliwie zachęca ona do nauki języka polskiego. Dodatkowo należy podkreślić, że wiele zagadnień zostaje przez autorki zobrażowane.

W ten sposób sławny pisarz czy nieżyjący poeta stają się mniej nieznani, a zagadnienia językowe prostsze do wytłumaczenia. Przykładem może stać się chociażby obrazek przedstawiający *homonimy zamek*¹ (w drzwiach) i **zamek**² (błyskawiczny) (strona 83).

Opanowanie języka polskiego w podręczniku dla klasy 5. jest regulowane ogólnodydaktycznymi zasadami (humanizm, jedność nauki, rozwój w wychowaniu, naukowość, systematyczność i ciągłość, uświadomienie, dostępność, następczość, zastosowanie różnych form działalności naukowej, realizacja związków międzyprzedmiotowych) i dydaktyzm językowy (integrowanie nauki o języku z mówieniem, dialog kulturowy, aktywność w mówieniu i myśleniu, sytuacyjność i inne).

Podsumowując, podręcznik do nauki języka polskiego dla ukraińskich piątoklasistów jest książką, napisaną przez współczesnych odeskich metodystów, uwzględniającą nowe podejście glottodydaktyczne i na wysokim poziomie. Autorki podręcznika „Język polski” klasa 5. Helena Wojcewa i Tatiana Buczacka skupiają się nie tylko na przekazaniu wiedzy językowej, ale również na kulturowej czy historycznej. Połą-

czenie tych wszystkich elementów w podręczniku z podaniem wiadomości o kulturze polskiej umożliwia nauczycielom prowadzenie ciekawych lekcji.

Zadania oraz wiedza zawarta w podręczniku świadczą o tym, że do prawidłowego posługiwania się językiem trzeba wykazać się nie tylko wiedzą językową, ale również kulturową. Dzięki temu nauka języka polskiego, z pomocą tego podręcznika, będzie wspaniałą przygodą dla ucznia i dydaktycznym wsparciem dla nauczyciela.